

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta

Ústav historických věd

Jiří Šíl

Vincenc Prasek

(1843-1912)

The Life and Work of Vincenc Prasek (1843-1912)

Autoreferát disertační práce (PhD.)

Opava 2009

<http://uhm.fpf.slu.cz/prasek>

Ústav věd
ÚHV
historických

Výsledky tvořící disertační práci byly získány během doktorského studia oboru Historie se zaměřením na české a československé dějiny (P7105) na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity (dále též FPF SU) v Opavě.

Disertant: Mgr. Jiří Šíl

Ústav historických věd FPF SU, Opava

<http://www.jisil.wz.cz/>

Školitel: Doc. PhDr. Marie Gawrecká, CSc.

Ústav historických věd FPF SU, Opava

Oponenti: Prof. PhDr. Lumír Dokoupil, CSc.

Katedra historie, Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě

Doc. PhDr. Jiří Pokorný, CSc.

Všeodborový archiv ČMKOS v Praze

Autoreferát byl rozeslán dne 21. ledna 2010.

Státní doktorská zkouška a obhajoba disertace se konají 4. února 2010 ve 13 hodin před oborovou radou doktorského studia oboru Historie se zaměřením na české a československé dějiny na Ústavu historických věd FPF SU v Opavě na Masarykově třídě 37.

S disertací je možno se seznámit na sekretariátu Ústavu historických věd FPF SU v Opavě na Masarykově třídě 37.

Předseda oborové rady: Prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc.

Ústav historických věd FPF SU, Opava

OBSAH AUTOREFERÁTU

Obsah disertace	5
Úvod. Cíl práce	6
Stav výzkumu problematiky . Literatura a prameny	8
Shrnutí dosažených výsledků	12
Výběr z pramenů a literatury	14
Resumé	23
Přehled autorem publikovaných prací	26

Obsah disertace

1. svazek – život Vincence Praska	1-299
I. O splácení dluhu (namísto úvodu)	6
II. Zdroje poznání a cíl práce	13
III. Životopis Vincence Praska	44
Rodina, škola a zaměstnání	44
Veřejná činnost Vincence Praska	103
Vědecká činnost Vincence Praska	164
Literární a vědecké dílo Vincence Praska	178
IV. Vincenc Prasek pohledem jiných	215
V. Osobnost Vincence Praska (namísto závěru)	237
VI. Resumé	244
VII. Seznam pramenů a literatury	249
VIII. Seznam použitých zkratk	276
IX. Seznam příloh	277
X. Přílohy	279
XI. Bibliografie prací Vincence Praska	290
2. svazek – dílo Vincence Praska	
Bibliografický soupis díla Vincence Praska	1-198
Monografie	2
Sborníky	6
Encyklopedie	8
Periodika	10

ÚVOD : CÍL PRÁCE

Cílem práce je komplexně zhodnotit všestrannou osobnost Vincence Praska (1841-1912), který je považován, ač vzděláním filolog a zaměstnáním středoškolský pedagog, za jednoho ze zakladatelů moderního dějepisectví v rakouském Slezsku. Neexistence monografického zpracování osobnosti Vincence Praska je již téměř sto let považována za jeden z největších dluhů české historiografie zabývající se severní Moravou a Slezskem.

Dosud byla sledována především Praskova činnost národně buditecká, jazykovědná, pedagogická a dějepisická, méně politická, novinářská, muzejní a organizační. Žádný z autorů, kteří se Praskovou osobností zabýval, ale neznal celé jeho dílo a mnoho z nich k němu nezaujalo jednoznačný postoj. Vcelku bez výhrad byl vždy přijímán Praskův odkaz buditecký a pedagogický, kdežto např. historické a etnografické dílo bylo přijímáno ambivalentně. Byly uznávány Praskovy osobní kvality, oceňován jeho průkopnictví a průbojnost. Hodnocení kvality Praskovy vědecké práce však zpravidla končilo konstatováním, že vlastně žádným vědcem nebyl a přínos Praskova snažení byl uznáván jako určitá před-etapa éry té pravé, kritické, dotažené, neprovinciální, sumarizující, týmové a organizované vědy. Byl vytvořen obraz učence, marně se vrhajícího do stále nových projektů, u nichž nereálnost provedení nebo dotažení do konce byla jasná již na počátku.

Jednou z příčin, proč o Praskovi dosud nikdo nenapsal monografii tkví možná i v uvědomění, že teprve synchronizovaný obraz jeho života po stránce osobní, pedagogické, kariérní, publicistické i politické umožní zhodnotit Praskovu osobnost.

Prvním a základním krokem Praskova životopisce proto je shromáždit, když ne celé, tak aspoň co největší část Praskova díla a bibliograficky jej zpracovat. Tento požadavek s sebou nutně přináší časově náročnou plošnou excerpci celých ročníků dobových novin a časopisů.

Vedle projití a zhodnocení celé Praskovy písemné pozůstalosti je nutné také vykonat plošný průzkum archivních fondů Praskových korespondentů a zrevidovat výsledky dosažené v této oblasti tzv. Praskovou komisí na přelomu 40. a 50. let 20. století.

Teprve pak je možno zaplnit určité mezery v Praskově životopise. Máme-li sáhnout alespoň k částečnému výčtu, je třeba:

1. vysvětlit úlohu a význam Vincence Praska při budování českého školství na Moravě a ve Slezsku prostřednictvím sítě mateřských středních škol;
2. celkově zhodnotit Praskovu novinářskou činnost a s ní spojený „vědecký žurnalismus“;
3. podrobněji charakterizovat časopis Selský archiv – vznik, podobu, okruh přispěvatelů a jeho význam; vztah časopisu a redaktora Praska k českým agrárikům, příčiny zastavení časopisu v roce 1909 a vývoj Selského archivu po Praskově smrti; splynutí s Kazimourovým Časopisem pro dějiny venkova;
4. celkově objasnit vztah Vlastivědy slezské a Vlastivědy moravské, tedy popsat jejich koncepci, realizaci, porovnat je a vymezit Praskovu úlohu v obou projektech; zejména ozřejmit, proč Prasek Vlastivědu Slezska nedokončil a připravené svazky tohoto díla již nevydal; vysvětlit, proč se Prasek nepodílel na Vlastivědě Moravy;
5. popsat politické pozadí Praskova opavského angažmá coby ředitele českého gymnázia 1883-1895 včetně okolností Praskova příchodu a odchodu, a to na základě písemností Ústřední matice školské v Praze a politické korespondence;
6. blíže popsat, proč Prasek tolik vyzdvihoval význam historie a topografie pro národní uvědomění a proč podceňoval archeologii.

Vylíčení života tak výrazné osobnosti s sebou přináší nutnost zmínit její osobní charakter a rodinné zázemí. Dále alespoň naznačit, jak Praskovy vlastnosti a postoje determinovaly plány a výsledky činnosti. Protože jsou Praskovy paměti dovedeny pouze do roku 1877 (s občasnými přesahy až do roku 1910, kdy byly sepsány), je třeba se zaměřit na jeho retrospektivní úvodníky a fejetony v novinách, které pro mnohé úseky Praskova života mohou být určitými náhražkami nedopsaných memoárů a nedochovaných deníkových záznamů.

STAV VÝZKUMU PROBLEMATIKY : LITERATURA A PRAMENY

Prasek je spolu s Josefem Zukalem (1841-1929) považován za průkopníka českého bádání o dějinách Slezska. Zatímco jeho dějepisné, etnografické a jazykovědné dílo bylo z větší části zhodnoceno, Praskova úloha ve vývoji moravskoslezského školství a novinářství nebyla v takové míře precizována.

Zatímco Praskovo pedagogické působení a činnost ve školských maticích již bylo dílem zpracováno, takže stačí z dostupných dokumentů vytvořit celistvý obraz, obrovský rozsah Praskovy novinové publicistiky byl dosud spíše jen tušen než poznán. Dosavadní badatelé se spoléhali na bibliografický soupis Praskova díla od Viktora Ficka (1961), který je přes svoji cenu a nepostradatelnost přeci jen evidentně mezerovitý, místy až torzovitý.¹ Velmi málo byl také popsán Praskův osobní a rodinný život a osudy jeho potomků, protože je možno dopátrat se jen velmi málo autentických svědectví a Praskovy písemnosti neobsahují téměř žádné informace soukromé povahy.

Také nebylo zcela objasněno politické pozadí Praskova pedagogického působení v Opavě 1883-1895 a ne zcela byla zpracována Praskova činnost a jeho dílo tzv. druhého olomouckého a napajedelského období (pro roce 1895). Je přirozené, že nejvíce pozornosti bylo věnováno Praskově činnosti v 70., 80. a v první polovině 90. let, zejména opavské periodě. Jak napsal v roce 1923 Antonín Glos: *„Dějiny českého gymnázia opavského nemají jen význam místní, obráží se v nich nejen rakouská politika, namáhající se udržeti i z důvodů zahraniční politiky Slezsko za každou cenu německé, ale i těžké chyby kolísavé politiky české, která velmi často nedbala Slezska, když se děly pokusy o řešení zásadních otázek, zvláště jazykových a národnostní rovnoprávnosti, aneb když jednáno o vyrovnání.“*²

Co se týče Praskovy písemné pozůstalosti a možností jejího využití, bylo v 90. letech 20. století provedeno sloučení několika částí Praskovy písemné pozůstalosti v Zemském archivu v Opavě, ke kterému je k dispozici velmi podrobný inventář. Díky tomu mohla být v posledních letech zpracována i témata, která do té doby byla podchycena spíše nahodile a nesouvisle.

---

¹ FICEK, Viktor. *O Vincenci Praskovi. Životopisný náčrt, bibliografie jeho prací*. Komunikát, č. 19, Opava : Slezský ústav ČSAV, 1961, s. 17-55.

² GLOS, Antonín. *Z dějin českého gymnázia v Opavě*. In: *Památník českého gymnázia v Opavě*. Opava : České reálné gymnázium, 1923, s. 5-28.

Pramennou základnu rámcově podchytila nejlépe Praskova komise na začátku 50. let. Kromě využití známé a nezřídka publikované korespondence uložené v Opavě byly pořízeny kopie Praskem odeslaných listů z Moravského zemského archivu v Brně, Archivu Národního muzea a dnešního Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Praze, z polských archivů a z různých soukromých a rodinných zdrojů.³ Z archivních fondů, které tehdy komise nevyužila, přinesly dosud nejvíce nových informací Ústřední matice školská a Obrtel František v Národním archivu v Praze, fond historika Františka Hrubého v Moravském zemském archivu v Brně a osobní pozůstalosti regionálních historiků v Opavě a Ostravě (A. Grobelný, V. Ficek, A. E. Vašek). Určitou záhadou zůstává uspořádání osobních a institucionálních fondů ve Vlastivědném muzeu v Olomouci, ze kterých několik autorů čerpá, ale citované dokumenty nejsou vesměs dohledatelné nebo jsou uloženy neznámo kde bez ohledu na provenienci. Mnoho relevantních institucionálních fondů bylo excerpováno již v první polovině 20. století, např. Václavem Hauerem, Antonínem Glosem nebo Ludvíkem Novákem, kteří zpracovali Praskovo opavské období.

Literatura k tématu je velmi obsáhlá, ale roztráštěná. Větších prací přímo o Praskovi ale vyšlo jen několik. Ještě za Praskova života medailon Miloslava Hýska v knize „Literární Morava“ (1911),⁴ poté několik nekrologů v roce 1913,⁵ z nichž nejvíce známým se stal článek Františka Pražáka v Časopise Matice moravské.⁶ Ucelenější obraz života a díla Vincence Praska načrtla v sérii příspěvků tzv. Praskova komise na přelomu 40. a 50. let. Základním soupisem a charakteristikou literatury k tématu disponuje úvod k Fickově bibliografii,⁷ výběr z novějších prací přináší úvod k inventáři fondu V. Praska

---

³ Zemský archiv Opavě (dále též ZAO), fond Prasek V., karta 8, dopisy V. Praska odeslané různým institucím a jednotlivcům v jiných archivech v ČR.

⁴ HÝSEK, Miroslav. *Literární Morava v letech 1849-1885*. Moravská Ostrava 1911, s. 198-204.

⁵ HAUER, Václav. Vincenc Prasek. *Věstník Matice opavské*, 1913 (21), s. 1-15; RYPÁČEK, František Jaroslav. Zakladatel a vydavatel „Selského archivu“ školní rada Vincenc Prasek †. *Selský archiv*, 1913 (8), č. 4, s. 157-163; Hý. (HRUBÝ, František). Dne 31. prosince 1912 zemřel v Napajedlech... *Český časopis historický* 1913 (19), s. 137-138; BÍLÝ, František. *V. Prasek*. In: Almanach České akademie, roč. 24, Praha 1914, s. 119-132; KOŘÍNEK, Karel. Školní rada Vincenc Prasek (* 9.4. 1843 - † 31.12. 1912), *Program c.k. českého gymnasia v Olomouci 1912-1913* (44), s. 36-43.

⁶ PRAŽÁK, František, Vincenc Prasek. *Časopis Matice moravské*, 1913 (37), s. 357-372.

⁷ FICEK, Viktor. *O Vincenci Praskovi (1961)*, s. 13-16.

od Jaromíry Knapíkové⁸ a Kravarova předmluva k edici Praskových dopisů Augustinovi Weltzelovi.⁹ Nejnovější pohled pak přinesla série článků Lumíra Dokoupila, jejichž poznatky shrnuje Praskův životopis v druhém dílu „Historiografie Moravy a Slezska“.¹⁰

Z literatury posledních desetiletí je třeba vytknout texty Viktora Ficka,¹¹ Milady Pískové,¹² již zmiňovaného Lumíra Dokoupila,¹³ Dana Gawreckého¹⁴ a manželů Knapíkových.¹⁵

Z novinových článků k tématu nejvýše ceníme stati zmiňovaného Antonína Glose, Adolfa Emila Vaška, R.B. Máchy a Františka Obrtela.¹⁶ Osobní vzpomínky na Praska publikovali ve výročních publikacích jeho žáci

---

⁸ KNAPÍKOVÁ, Jaromíra. *Vincenc Prasek (1789) 1856 – 1912 (1949)*. Opava: ZAO, 2001, s. 12

⁹ KRAVAR, Zdeněk. *Dopisy Vincence Praska Augustinu Weltzlovi*. Opava : ZAO, 2002, s. 11-12.

¹⁰ DOKOUPIL, Lumír. *Vincenc Prasek 1843-1912*. In: *Historiografie Moravy a Slezska*, sv. 2, Olomouc : Univerzita Palackého, 2006, s. 21-38.

¹¹ Kromě výše uvedené bibliografie z roku 1961 uveďme Fickovu monografii *Z rodného kraje*. Ostrava : Profil, 1977. 220 s. Cenné údaje obsahuje životopisná kniha *Antonín Vašek v boji za práva lidu a za vědeckou pravdu*. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1964. 292 s.

¹² Nejhodnotnějšími jsou články: PÍSKOVÁ, Milada. *Napajedelská léta Vincence Praska*. In: *Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis*, 3/1997. Opava: Slezská univerzita, 1997, s. 154-162; PÍSKOVÁ, Milada. *Vincenc Prasek a olomoucké školství*. In: *Primum necessarium je vzdělání a mravnost*. Olomouc: Slovanské gymnázium, 1997, s. 97-100; a také PÍSKOVÁ, Milada: *K jazykovědným bádáním Vincence Praska*. In: *Sborník prací Filozoficko-přírodovědecké fakulty SU v Opavě. Řada jazykovědná D3*, Opava : Slezská univerzita, 2003. s. 125-130.

¹³ Z celé řady článků postavených na nepublikovaných Praskových rukopisech vytkněme dva: DOKOUPIL, Lumír. *Vztah Vincence Praska k brněnským historikům a Časopisu Matice moravské*. In: *Poceta Janu Janákovi, předsedovi Matice moravské, profesoru Masarykovy univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 633-643; DOKOUPIL, Lumír. *Snahy Vincence Praska o organizaci vědecké práce na Moravě a ve Slezsku*. In: *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity* 213. Literární věda č. 5. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, s. 17-22.

¹⁴ GAWRECKI, Dan. *Z dějin českého gymnázia v Opavě*. In: *Sto let českého gymnázia v Opavě*, Opava: Gymnázium, 1983, s. 13-37.

¹⁵ Kromě řady prací J. Knapíkové o Matici opavské (naposledy monografie *Matice Opavská : Spolek, osobnosti a národní snahy ve Slezsku 1877 – 1948*. Opava : Matice slezská, 2007, 261 s.) má z historiografického hlediska velký význam článek: KNAPÍKOVÁ, Jaromíra – KNAPÍK, Jiří. „Splatme dluh Vincenci Praskovi!“ (Tzv. Praskova akce Slezského studijního ústavu v Opavě 1949-1953). *Slezský sborník*, 2004 (102), s. 241-263. Zde je podrobně popsána činnost a výsledky tzv. Praskovy komise, včetně dalších bádání. Jsou zde také jmenovány dosud nesplněné úkoly pro poznání Praskovy osobnosti a díla.

¹⁶ Většinu článků uvádí FICEK, Viktor. *O Vincenci Praskovi (1961)*, s. 13-16. Další lze najít ve fondu Prasek Vincenc v Zemském archivu v Opavě, k. 19, i.č. 1212, a k. 20, i.č. 1213 a 1215. Vaškovy články jsou i v jeho osobní pozůstalosti v ZAO, k. 219.

i kolegové,¹⁷ pro Olomoucké působení je shrnul Klement Králík pro Praskovu komisi.¹⁸

Literární vědec Viktor Ficek publikoval na začátku 60. let 20. století nečíslovaný a torzovitý –přesto ohromující – bibliografický soupis Praskových prací čítající něco přes 1000 prostých i seriálových položek.

Bibliografická práce na Praskově díle obnáší především revizi tohoto Fickova soupisu, vydaného Krajským vydavatelstvím v Ostravě jako komunikát Slezského ústavu v Opavě v roce 1961. Celkem dobře jsou zde vypsány ročníky Opavského besedníku a Opavského týdeníku až po začátek 80. let 19. století, poté kvantita výpisků klesá a ročníky nedostupné v opavských knihovnách nejsou vypsány vůbec (např. 1880, 1889). Citelně chybí zejména mnoho článků o českému gymnáziu z doby Praskova zdejšího působení.¹⁹ Nápadná je naprostá absence textů v olomouckých novinách z let 1869-1896, a také později se objevuje v soupisu jen několik náhodně nebo z druhotných zdrojů zjištěných příspěvků. Zcela chybí soupis Praskových článků v Novinách těšínských.

---

¹⁷ BARTOCHA, Josef. *Ze studentských let*. In: Věstník občanské záložny v Olomouci, č. 5, 1927, s. 90-97; *Památník českého gymnázia v Opavě*. Opava : vlast. nákl., 1923, 108 s.; *Padesát let českého gymnasia v Opavě 1883-1933*, Opava : České reálné gymnasium, 1933, 188 s.; ČEPELÁK, Václav (red.). *Památník Matice opavské 1877-1927*. Opava : vl. nákl., 1927, 220 s.

¹⁸ KRÁLÍK, Klement. Vincenc Prasek jako profesor v Olomouci. *Slezský sborník*, 1950 (48), s. 226-244.

¹⁹ Tyto a další indicie nás vedou k domněnce, že Fickova bibliografie byla v podstatě r. 1961 publikována v rozpracované podobě, ve které byla zanechána na začátku 50. let. Jinak je těžko pochopitelné, jak málo článků je zde prezentováno např. z Opavského týdeníku z let Praskova působení v Opavě 1883-1895 i z doby pozdější.

SHRNUTÍ DOSAŽENÝCH VÝSLEDKŮ

Předkládaná práce je vzhledem k dlouhé tradici bádání a bohaté literatuře k tématu z větší části strukturovanou kompilací již známých faktů nebo jejich rozšířenou interpretací. Nejdůležitější oddíly disertace, ve kterých přináší původní a dosud nepublikované skutečnosti jsou vypsány v úvodu. K těmto doplňme jako přínos této práce značný nárůst podchycené literární odezvy na Praskovu práci, přestože tato díla v pasážích věnovaných Praskovi a jeho dílu málokdy překročily mez stručného postřehu nebo zhodnocení.

Text této kvalifikační práce byl v životopisné partii rozvržen na oddíl zabývající se rodinným zázemím a zaměstnáním Vincence Praska, za nímž následuje vypsání veřejné (hlavně spolkové) činnosti a nakonec literární činnosti v nejširším smyslu slova. Na závěr byla zařazena kapitola, mapující vnímání Praskovy osoby za jeho života i po něm. Historiografické momenty, které byly naznačeny v úvodním rozboru „zdrojů poznání“, jsou zde rozvedeny a zasazeny do souvislostí.

Nejzásadnější posuny v poznání přinesly tyto archivní fondy: zlínská část scelené pozůstalosti Vincence Praska v Zemském archivu v Opavě, osobní pozůstalost Adolfa Emila Vaška a fond Slezského ústavu v Opavě tamtéž (posledně uvedený fond dokumentuje i činnost tzv. Praskovy komise v letech 1949-1953). V olomoucké pobočce Zemského archivu byla získána korespondence manželů Praskových s Františkem Snopkem a ve Státním okresním archivu v Opavě dopisy Rudolfa a Marie Hillových. Cenné postřehy k Praskovi jsem našel ve fondu Andělína Grobelného v Archivu města Ostravy a v pozůstalosti Františka Slaměníka v Muzeu Komenského v Přerově. Z Národního archivu v Praze vyzdvihneme agendu soukromého českého gymnázia v Opavě ve fondu Ústřední matice školské a nepublikované memoáry v pozůstalosti Františka Obrtela. Z Moravského zemského archivu přinesla nejvíc nových podnětů a skutečností pozůstalost Františka Hrubého.

V určitých momentech historického vývoje Čechů na Moravě a ve Slezsku, na kterých se Prasek aktivně podílel, se líčení událostí přirozeně rozbíhá do výkladu dějin škol, spolků, země i státu a v příhodných okamžicích byly charakterizovány také osoby spolupracovníků a kolegů.

Některá z témat vypsáných v úvodu není možno pro neúměrnou délku zpracování vypsát v disertaci v celé šíři, proto jsou připravena k časopiseckému publikování. Z vytyčených úkolů jsou to zejména první čtyři témata, která přinášejí největší množství původních a nepublikovaných poznatků a původních komentářů.

Největšího posunu v poznání Praskova života oproti předchozím badatelům bylo dosaženo především plošnou excerpcí fondů periodik Ústřední knihovny Slezského zemského muzea Opavě, Vědecké knihovny v Olomouci, knihovny Archivu města Ostravy, Moravské zemské knihovny v Brně a Národní knihovny v Praze. Díky tomu, že byly projity desítky ročníku a tisíce čísel dobových periodických publikací, mohla být bibliografie Praskova díla objemově ztrojnásobena oproti Fickovu soupisu (cca 3600 bibliografických položek oproti cca 1100 v r. 1961). Autor také mohl takto obsahem nově vytěženého materiálu obohatit výklad mnohých událostí, které jsou známy z jiných zdrojů, o vlastní názor Praska coby přímého účastníka.

Díky bibliografickým soupisům moravskoslezských okresů byly autorem dohledány některé Praskovy texty v severomoravských listech, hlavně z oblasti Hané.²⁰ Většinou tyto články souvisí s obsahem Selského archivu nebo opakují či rozvíjejí Praskovy úvahy známé z olomouckých a brněnských deníků. Dodnes přesto nejsou zcela poznány některé Praskovy úvodníky a besedníky, zejména v brněnských (zejména v Moravské orlici, Hlasu a Lidových novinách) a pražských periodikách (Politik/Union, Národní listy, Švanda dudák). Také v neprojitých ročnících Našince, Pozoru, Komenského (vše Olomouc) a Našeho Domova (Brno, Olomouc) nebo Slováckých Novin (Uherské Hradiště) či České mládeži (Orlová) se mohou ojediněle vyskytnout Praskovy příspěvky. Je nutno uznat, že i v tomto ohledu má předkládaná práce také jisté mezery.

---

²⁰ Projekt soupisu regionálních článků po jednotlivých moravských a slezských okresech realizovaný pod záštitou brněnské a olomoucké vědecké knihovny přinesl několik svazků různé úrovně zpracování. Zatímco např. pro Olomoucko a Prostějovsko jsou registrovány mnohé cenné novinové příspěvky připisované Praskovi, bibliografie pro Ostravu nebo okres Bruntál bohužel chybí. Z Těšínska vyšel okres Karviná.

VÝBĚR Z LITERATURY A PRAMENŮ

Archivní prameny

Zemský archiv v Opavě

Gruda Antonín 1856-1899

Hauer Václav 1867-1942

Matice opavská v Opavě 1877-1951

Opavský týdeník, kuratorium a redakce, Opava 1879-1913

Prasek Vincenc (1789) 1856-1912 (1949)

Slezský ústav v Opavě 1948 – 1992, neuspořádáno

Vašek Adolf Emil 1834-1954

Zacpal Jan 1869-1888

Zemská školní rada slezská v Opavě 1869-1928

Zukal Josef (1870) 1872-1929

Státní okresní archiv v Opavě

Mendelovo gymnázium Opava 1883-1994

Hillovi Rudolf a Marie 1862-1932

Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc

Sbírka matrik bývalého Olomouckého kraje 1583-1949 (1950)

Snopek František (1668) 1863-1921

Státní okresní archiv v Olomouci

Bartocha Josef (1793) 1859-1927 (1967)

Slovanské gymnázium Olomouc I. 1867-1953 (1994)

Vyšší vychovávací a vzdělávací ústav sester dominikánek Řepčín 1892-1907

Archiv Vlastivědného muzea v Olomouci

Nakladatelství Romuald Promberger, Olomouc 1884-1949

Vlastenecký spolek musejní Olomouc 1883-1951

Archiv města Ostravy

Grobelný Andělín, Doc. Dr. 1948-1988

Moravský zemský archiv v Brně

G 33 Bartoš František 1864-1906 (1927)

G 35 Brandl Vincenc 1856-1901

G 37 Bretholz Berthold 1885-1936

G 47 Kameníček František 1881-1929

G 57 Navrátil Bohumil 1870-1936

G 450 Hrubý František (1792) 1900-1943 (1988)

Slezské zemské muzeum v Opavě, Památník Petra Bezruče

60a Ficek Viktor 1900-1983

Národní archiv v Praze

Obrtel František 1915-1953

Ústřední matice školská 1880-1951

Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, pobočka Staré Hrady

Hýsek Miloslav 1858-1957

Pastrnek František 1887-1928

Traub Hugo 1686-1940

Zíbrt Čeněk 1833-1957

Muzeum Komenského v Přerově, Oddělení dějin školství

Slaměník František 1845-1945

Periodika

Athenaeum 9/1891-2
Besedy Selských listů 4/1912
Časopis Matice moravské 11/1879, 12/1880, 15/1891, 17/1893 – 20/1896,
22/1898, 24/1900 – 29/1905
Časopis Moravského muzea zemského 11/1911, 12/1912
Časopis Vlasteneckého spolku musejního v Olomouci 14/1897
Český mentor 1/1874 – 6/1879
Český východ 33/1910, 34/1911
Hlas 58/1906, 60/1908
Hlasy z Hané 21/1902 – 26/1907
Hlasy z Pobečví 3/1900, 4/1901, 6/1903
Kalendář slezský 1/1897-4/1900, 6/1902-88/1904
Koleda 1/1876, 2/1877, 5/1880, 6/1881
Komenský 1/1873 – 10/1885, 12/1887, 26/1898-28/1900
Lidové noviny 5/1897, 9/1901, 13/1905
Literární listy 4/1883
Měšťanská škola 13/1911
Metoděj 5/1904
Moravská orlice 4/1866, 6/1868, 8/1870, 12/1874, 39/1901, 42/1904,
43/1905, 49/1911, (51/1913, 55/1917)
Moravský kraj 9/1907
Moravský národní kalendář 1/1879, 2/1880
Moravský Sever 1/1900-1901 – 4/1904-1905
Moravský venkov 3/1911, (5/1913)
Museum, Časopis bohoslovců českoslovanských 43/1909
Národ a škola 1/1880-3/1883
Národopisný sborník českoslovanský 6/1900
Našinec 1/1869 – 3/1871, 4/1872-7/1875, 13/1881-14/1882, 15/1883,
34/1898, 35/1899, 39/1903-43/1907
Noviny Těšínské 1/1894-1895 – 10/1903-1904, 14/1907-15/1908, 19/1912
Olmützer Zeitung 22/1896
Olomoucké noviny 2/1866 – 4/1868
Opavský besedník 1/1861, 3/1863 – 5/1865
Opavský týdeník 1/1870 – 36/1905, 38/1907, 40/1909 – 43/1912

Ostravan – příloha Opavského týdeníku 1880 – 1883
Ostravice 1/1893
Ostravan 1/1902
Ostravský deník 5/1905
Ostravský obzor 7/1899 - 8/1900
Osvěta 12/1882, 16/1886 – 17/1887
Pokrok 12/1880
Politik 18/1879, 45/1906
Pozor (starý) 8/1879
Pozor (nový) 9/1902, 16/1909
Pozorovatel 9/1912
Program c. k. Slovanského gymnázia v Olomouci 2/1870, 5/1874 – 6/1875,
8/1877, 32/1901, 34/1903
Program českého gymnázia v Opavě 1/1884 – 12/1895
Rozhledy 9/1900
Rozvoj 1/1900
Sborník historický 4/1886
Selské listy (deník) 16/1898, 18/1900 – 27/1909, (31/1913)
Selské listy (týdeník) 1/1905 – 5/1909, 7/1911
Selský archiv 1/1902 – 8/1909(1913)
Slovácké noviny 17/1900, 25/1908 – 27/1910, 29/1912
Světobzor 5/1871, 14/1880 – 17/1883
Světobzor (nový) 1/1905
Školský věstník 1/1904
Troppauer Zeitung 99/1884 – 102/1887, 105/1890 – 108/1893
Učitelské listy 5/1871 – 8/1874
Union 4(49)/1910
Vesna 1/1882
Věstník České akademie císaře Františka Josefa pro slovesnost a umění
10/1901, 12/1903
Věstník matice opavské (1/1878), 2/1892 – 7/1897, 11/1903, 12/1904,
15/1907, 19/1911, (21/1913, 22/1914, 24/1918, 36/1931-příloha)
Zájmy Slovače 1/1906
Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Altherthum Schlesiens 39/1899

Literatura

- [OTÁHAL, A.] *Prasek, Vincenc*. In: Ottův slovník naučný, díl XX. Praha: Jan Otto, 1903, s. 540-541.
- 100 let českého gymnázia v Opavě*. Opava: Gymnázium, 1983, 100 s.
- ADÁMEK, Karel. Z mých styků se Slezany. *Časopis Matice moravské*, 1911 (35), s. 148-154, 289-303, 393-401; 1912 (36), s. 30-54, 203-214, 316-334.
- BARTOCHA, Josef. *Ze studentských let*. In: *Věstník občanské záložny v Olomouci*, č. 5, 1927, s. 90-97.
- BÍLÝ, František. *V. Prasek*. In: *Almanach České akademie*, roč. 24, Praha 1914, s. 119-132.
- ČÁDA, František. Vincenc Prasek a právní historie. *Slezský sborník*, 1952 (50), s. 54-66.
- ČEPELÁK, Václav (red.). *Památník Matice opavské 1877-1927*. Opava : vl. nákl., 1927, 220 s.
- ČEPELÁK, Václav. Praskovy články v Programech opavského gymnasia. *Věstník Matice opavské*, 1933 (38), s. 1-9.
- ČERNOHORSKÝ, Karel. Splatme dluh Vincenci Praskovi. *Zprávy Slezského Studijního ústavu*, únor 1949, č. 5, s. 1-3.
- DOKOUPIL, Lumír. *K počátkům českého dějepisectví ve Slezsku (Opavský pobyt Vincence Praska v letech 1883-1895)*. In: *Wieki stare i nowe*, T. 3. Katowice : Prace naukowe Uniwersytetu Śląskiego nr. 2125, 2003, s. 109-117.
- DOKOUPIL, Lumír. *Ke spolupráci Václava Hauera s Vincencem Praskem*. In: *Dějepis XXII : sborník Katedry historie*, Plzeň : Západočeská univerzita, 2006, s. 226-236.
- DOKOUPIL, Lumír. *Praskova Vlastivěda slezská*. In: *Pocta Evě Mrhačové (K životnímu jubileu Doc. PhDr. Evy Mrhačové, CSc., děkanky Filozofické fakulty Ostravské univerzity)*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2006, s. 263-271.
- DOKOUPIL, Lumír. *Přínos Vincence Praska a Josefa Zukala, zakladatelů českého dějepisectví ve Slezsku, ke studiu hospodářských a sociálních dějin*. In: *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity* 193, *Literární věda* č. 4, Ostrava : Repronis, 2000, s. 23-28.
- DOKOUPIL, Lumír. *Snahy Vincence Praska o organizaci vědecké práce na Moravě a ve Slezsku*. In: *Sborník prací Filozofické fakulty Ostravské univerzity* 213. *Literární věda* č. 5. Ostrava: Ostravská univerzita, 2004, s. 17-22.
- DOKOUPIL, Lumír. *Vincenc Prasek 1843-1912*. In: *Historiografie Moravy a Slezska*, sv. 2, Olomouc : Univerzita Palackého, 2006, s. 21-38.

- DOKOUPIL, Lumír. *Vincenc Prasek a historická obec v českých zemích*. In: Historik zapomenutých dějin : sborník příspěvků věnovaných prof. dr. Eduardu Maurovi, Libri : Praha, 2003, s. 44-53.
- DOKOUPIL, Lumír. *Vincenc Prasek a kulturní historie v českých zemích*. In: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Facultas philosophica, Historica 30, Olomouc : Univerzita Palackého Olomouc, 2001, s. 101-106.
- DOKOUPIL, Lumír. *Vztah Vincence Praska k brněnským historikům a Časopisu Matice moravské*. In: Pocta Janu Janákovi, předsedovi Matice moravské, profesoru Masarykovy univerzity. Brno : Masarykova univerzita, 2002, s. 633-643.
- DVOŘÁK, Jaromír a kol. (red.) *Pocta slovanskému gymnasiu v Olomouci 1867-1967*. Olomouc : SVVŠ [střední všeobecně vzdělávací škola], 1967, 279 s.
- FICEK, Viktor. *Antonín Vašek v boji za práva lidu a za vědeckou pravdu*. Ostrava : Krajské nakladatelství, 1964. 292 s.
- FICEK, Viktor. *O Vincenci Praskovi. Životopisný náčrt, bibliografie jeho prací*. Komunikát Slezského ústavu ČSAV, č. 19, Opava : Slezský ústav ČSAV, 1961. 62 s.
- FICEK, Viktor. *Z rodného kraje*. Ostrava : Profil, 1977, 220 s.
- FISCHER, Richard. *České noviny a novináři v Olomouci 1848-1938. [I. díl, 1848 - 1918]*. Olomouc : vlast. nákladem, 1938, 76 s.
- FISCHER, Richard. *České školství a Matice školská v Olomouci od r. 1872-1918 1. díl*. Olomouc : vlast. nákladem, 1937.
- GAWRECKI, Dan a kol. *Dějiny českého Slezska 1740-2000 I.-II*. Opava : Slezská univerzita, 2003, 654 s.
- GAWRECKI, Dan. *K rozdílným pohledům české, polské a německé historiografie na národnostní vývoj v rakouském Slezsku 1848-1918*. In: Evropa mezi Německem a Ruskem. Sborník prací k sedmdesátinám Jaroslava Valenty. Praha : Historický ústav AV ČR, 2000, s. 239-254.
- GAWRECKI, Dan. *Spolek Nordmark a německá politika. Slezský sborník*, 1972 (70), s.1-16.
- GREGOR, Alois. *Práce Vincence Praska o místních jménech. Sborník vlastivědného muzea v Olomouci , řada B – společenské vědy*, 1959 (5), s. 65-73.
- GREGOR, Alois. *Práce Vincence Praska o pomístních jménech. Sborník Krajského vlastivědného muzea v Olomouci, řada B – společenské vědy*, 1956-1958 (4), s. 215-220.
- GROBELNÝ, Andělín. *K některým etapám národního hnutí ve Slezsku a na Ostravsku v letech 1848 – 1918. Slezský sborník*, 1965 (63), s. 452-470.

- GROBELNÝ, Andělín. Slezsko v zápase za českou universitu na Moravě 1896 - 1914. *Slezský sborník*, 1969 (67), s. 150-175.
- GROBELNÝ, Andělín. *Slezsko v období národních táborů v letech 1868-1871: Třídně politické a kulturně jazykové zápasy českého a polského obyvatelstva v období zvýšených bojů o česko-německé vyrovnání v rakousko-uherské monarchii*. Ostrava: Krajské nakladatelství, 1958. 240 s.
- GROBELNÝ, Andělín. Školství a osvěta v období prvních národních táborů ve Slezsku 1868-1871. *Slezský sborník*, 1960 (58), s. 494-516.
- HANZAL, Jiří. Ke korespondenci Vincence Praska s pražskými historiky. *Slezský sborník*, 1978 (76), s. 63-68.
- HANZAL, Jiří. *Pozůstalost Vincence Praska (1131) 1838-1943*. Brno: SOkA Zlín (Gottwaldov), 1977, 44 s.
- HAUER, Václav. Josef Zukal. *Věstník Matice opavské*, 1930 (35), č. 1., s. 10-24.
- HAUER, Václav. Opavský Týdenník a dopisy Praskovy. *Věstník Matice opavské*, 1931 (36), s. 26-36, 49-73, 100-121.
- HAUER, Václav. Spolupráce Vincence Praska a Josefa Zukala. *Věstník Matice opavské*, 1932 (37), s. 113-124.
- HAUER, Václav. Vincenc Prasek. *Věstník Matice opavské*, 1913 (21), s. 1-15.
- HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Svazek úvodní, Přehled historického místopisu Moravy a Slezska v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava : Profil, 1967, 464 s.
- HOSÁK, Ladislav. Praskův pokus o historicko-topografický slovník Moravy. *Slezský sborník*, 1950 (48), s. 67-73.
- HÝSEK, Miroslav. *Literární Morava v letech 1849-1885*. Moravská Ostrava 1911, s. 198-204.
- KINCEL, Ryszard. *Listy Augustyna Weltzla do Vincenca Praska 1875-1897*. Racibórz 1999, 261 s.
- KNAPÍKOVÁ Jaromíra. *Václav Hauer 1867 - 1942*. Opava : ZA, 2002, 74 s.
- KNAPÍKOVÁ, Jaromíra – KNAPÍK, Jiří. „Splatme dluh Vincenci Praskovi!“ (Tzv. Praskova akce Slezského studijního ústavu v Opavě 1949-1953). *Slezský sborník*, 2004 (102), s. 241-263.
- KNAPÍKOVÁ, Jaromíra. *Matice Opavská : Spolek, osobnosti a národní snahy ve Slezsku 1877 – 1948*. Opava : Matice slezská, 2007, 261 s.

- KNAPÍKOVÁ, Jaromíra. *Maticе opavská a počátky archivnictví ve Slezsku*, In: 100 let Zemského archivu v Opavě, Opava 2002, s. 6-12.
- KNAPÍKOVÁ, Jaromíra. *Vincenc Prasek (1789) 1856 – 1912 (1949)*. Opava: ZA, 2001, 157 s.
- KRÁLÍK, Klement. Vincenc Prasek jako profesor v Olomouci. *Slezský sborník*, 1950 (48), s. 226-244.
- KRAMNÁ, Jaromíra. *Jan Zacpal 1869-1888*. Opava: ZA, 2005. 11 s.
- KRAVAR, Zdeněk. *Dopisy Vincence Praska Augustinu Weltzlovi*. Opava 2002, 95 s.
- KUDĚLKA, Milan. Korespondence Vincence Praska s Poláky. *Slezský sborník*, 1951 (49), s. 530-547.
- KÜHNDEL, Jan. Praskův plán vydávat Měšťanský archiv. *Slezský sborník*, 1954 (52), s. 542-544.
- KUTNAR, František. Praskův zájem o dějiny lidu. *Slezský sborník*, 1950 (48), s. 217-226.
- MELZER, Miloš. Maticе opavská a Národopisná výstava československá v roce 1895. *Časopis Slezského muzea, série B – vědy historické*, 1985 (34), s. 201-211.
- NEJEDLÁ, Oldřiška. České matiční gymnázium v Opavě v dopisech Vincence Praska Františku Ladislavovi Riegrovi. *Časopis Slezského muzea - řada B*, 1977 (26), s. 76-91.
- NEJEDLÁ, Oldřiška. *Jan Zacpal. Život a činnost slezského novináře*. Ostrava: Profil, 1969. 79 s.
- NEJEDLÁ, Oldřiška. Korespondence Vincence Praska. *Zprávy Slezského ústavu ČSAV*, 1963, č. 128-A, s. 1-6.
- NOVÁK, Ludvík. Rodové kořeny Vincence Praska. *Těšínsko*, 1964 (13-14), s. 11-18.
- PADESÁT let českého gymnasia v Opavě 1883-1933*, Opava : České reálné gymnasium, 1933, 188 s.
- PAMÁTNÍK českého gymnasia v Opavě*. Opava : vlast. nákl., 1923, 108 s.
- PEŘICH, Leopold. Rodové kořeny Vincence Praska. *Slezský sborník*, 1953 (51), s. 48-54.
- PÍSKOVÁ, Milada – STRATIL, Václav. *Živé tradice 1883-1983 : k 100. výročí založení 1. českého muzea v Olomouci*. Olomouc : Krajské vlastivědné muzeum, 1983, 103 s.
- PÍSKOVÁ, Milada. *Ke spolupráci Vincence Praska a Františka Slámy*. In: Opava, sborník k dějinám města I. Opava 1998, s. 103-108.
- PÍSKOVÁ, Milada. *Napajedelská léta Vincence Praska*. In: Acta historica et museologica Universitatis Silesianae Opaviensis, sv. 3. Opava: Slezská univerzita, 1997, s. 154-162.
- PÍSKOVÁ, Milada. *Paměti Vincence Praska*. Opava : Maticе slezská, 2006, 173 s.

- PÍSKOVÁ, Milada. *Vincenc Prasek a olomoucké školství*. In: *Primum necessarium je vzdělání a mravnost*. Olomouc: Slovanské gymnázium, 1997, s. 97-100.
- PÍSKOVÁ, Milada: *K jazykovědným bádáním Vincence Praska*. In: *Sborník prací Filozoficko-přírodovědecké fakulty SU v Opavě. Řada jazykovědná D3*, Opava: Slezská univerzita, 2003. s. 125-130.
- PRASEK, Vincenc. Půlstoletí kulturních našich snah pro Slezsko. *Věstník matice opavské*, 1931 (36), příloha.
- PRAŽÁK, František. Vincenc Prasek. *Časopis Matice moravské*, 1913 (37), s. 357-372.
- RUSINSKÝ, Milan. *Kapitolky ze Slezska : Studie z kulturní minulosti*. Moravská Ostrava : Svět, 1946, 97 s.
- RYPÁČEK, František Jaroslav. Zakladatel a vydavatel „Selského archivu“ školní rada Vincenc Prasek †. *Selský archiv, /1909-/1913 (8)*, č. 4, s. 157-163.
- SÍMĚ hořčičné: Památník osmdesáti let Slovanského gymnasia v Olomouci : 1867-1947*. (Redakce: Rostislav BARTOCHA, Jan CEKL, Adolf KUBIS, Václav NEŠPOR) Olomouc : Obec přátel Slovanského gymnasia, 1947, 250 s.
- SLÁMA, František. *Vlastenecké putování po Slezsku*. Praha : Jan Otta, b. d. (1885), 584 s.
- SLAVÍK, Bedřich. K olomouckým počátkům Vlastivědy moravské. *Vlastivědný věstník moravský*, 1981 (33), s. 25-38.
- SVOBODA, Jiří - MYŠKA, Milan. Prasek, Vincenc. *Biografický slovník Slezska a severní Moravy : Sešit 2*. Ostrava-Opava 1994, s. 94-95.
- TRAUB, Hugo. Dějiny Matice moravské. *Časopis Matice moravské*, 1910 (34), s. 197-229, 313-341; 1911 (35), s. 60-102, 154-192.
- VAŠEK, Adolf Emil. Vlastenecké museum v Olomouci a Museum Matice opavské v Opavě (K letošnému 40. výročí založení Vlast. musea v Olomouci). *Moravskoslezský deník*, 1923 (6), č. 273 z 6. 10. a č. 276 z 9. 10.
- VAŠEK, Adolf Emil. Z korespondence slezských buditelů, hlavně o začátek Opavského týdeníku (1868-1872). *Věstník Matice opavské*, 1913 (21), s. 52-57.
- VLASTIVĚDNÝ sborník slezský I. – II*. Opava : Ústřední spolek českého učitelstva ve Slezsku, 1925-1926. red. Antonín LHOTSKÝ, 318 a 455 s.
- VYHLÍDAL, Jan. *Naše Slezsko*. Praha : vlast. nákladem, 1901 a 1903, 132 a 340 s.
- VYHLÍDAL, Jan. *Vlastenecké vzpomínky slezské*. Brno : Dědictví sv. Cyrilla a Metoděje, 1935, 283 s.
- Z DĚJIN Matice opavské. *Slezský sborník 1947-1948 (45-46)*, příloha roč. 46 (1948), s. 1-48.

RESUMÉ

Vincenc Prasek

(born 9th April 1843 in Milostovice u Opavy – died 31st December 1912 in Napajedla)

- a classical philologist and Slavist; Silesian historian, awakener and journalist; published in the field of regional history and Czech language.

Vincenc Prasek is undoubtedly one of the most important figures of Northern Moravia and Silesia of his time. And yet, no attempt has been made to create his overall and detailed biography over the last few decades.

Vincenc Prasek first studied at German grammar school between 1855 – 1863, then he graduated at universities in Wien and Wroclaw in the field of classical and Slavic languages. In 1868 he was appointed at a new Czech grammar school in Olomouc where he immediately launched the stenography lessons; in 1870 – 1871 he was a teacher in Chrudim and Tábor in Bohemia. Afterwards he returned to Olomouc where he was chosen a member of the first committee of the *Educational Foundation* (Maticе školská); participated in “language perfecting” by his articles and reviews in magazine *Komenský*, especially by his work called “*Brus přispěvkem ke skladbě srovnávací (1874)*”; he founded the *Opava Foundation* (Maticе opavská) where he criticized its programme, tried to persuade the committee to publish the national-geographic documents and to build the Czech grammar school in Opava. In this time Prasek emphasized the need for more Czech secondary schools in Moravia and in Silesia and as an acting secretary of the *Olomouc Foundation* (Maticе olomoucká) he helped to found industrial continuative school and became its first administrator. He also founded the first Czech museum in Moravia – today’s *National-geographic museum* in Olomouc (Vlastivědné muzeum).

At this time he was chosen a director of a private grammar school in Opava and as the newly founded Czech grammar school was being attacked by the German nationalistic politicians and their magazines, Prasek tried to win at least one impartial magazine, official *Troppauer Zeitung*; he also began to publish national-geographical articles there, called Contributions to the History of Opava and Silesia (*Beiträge zur Geschichte Troppaus und*

Schlesiens) – these contributions together with his many articles in *Troppauer Zeitung* and the almanac of Czech grammar school became the preparatory studies for Prasek's most voluminous work – four-part *Nation and geography of Silesia* (*Vlastivěda slezská*, 1888 – 1894).

Prasek wished the *Opava Foundation* (*Matice opavská*) returned to its original educational task; as its chairman he helped to restore publishing of *Opava Foundation Bulletin* (*Věstník Matice opavské*). The second edition of the bulletin was published in 1892 and a magazine called *Silesian Collection* (*Slezský sborník*) is still published.

After his return to Olomouc, he was appointed a high commissioner of the industrial continuative school and a chairman of educational committee of this institution as well as of the mercantile continuative school. In 1902 he founded a magazine *Rural archive, a magazine for common and cultural history of the peasant class mainly in Moravia and Silesia* (*Selský archiv, časopis pro obecné a kulturní dějiny selského stavu hlavně moravského a slezského*) and was its editor until 1902, when the publishing of the magazine was ended. At the end of his life he worked hard on his unfinished topographical dictionary of Moravia, including Opava region.

This dissertation is, due to the long lasting tradition of research and rich literature to the topic, mostly a structured compilation of the already known facts or their enlarged interpretation. The biography has several parts, one of them is dealing with the family background and Vincenc Prasek's working experience, which is followed by his public (mainly the federative) activities and it is followed by his literal activity in the broad sense of the word.

A chapter describing Prasek's personality during his life and after his death is included at the end of this work. Historiographical moments that were suggested in the introductory analysis of "sources of knowledge" are here developed and implanted to the contexts.

The most important shift in the understanding of Prasek's life, compared with the previous researchers, was reached mainly due to the broad excerption of periodical funds of *Central library of Silesian regional museum* in Opava, *Scientific library in Olomouc*, library of the *Municipal archive* in Ostrava, *Moravian regional library* in Brno and the *National library* in Prague. The dozens of volumes and thousands of period publications were examined and thus the original register by Viktor Ficek from 1961 was extended three times (approximately 3600 bibliographical items to the approx. 1100 in 1961). The content of such newly gained material enabled the author to enrich several events, which are known from other sources, of the Prasek's own opinion as a direct participant.

(Translated by Jitka Vlčková)

Vincenc Prasek

(ur. 9.4.1843 w Milostovicach koło Opawy – zm. 31.12.1912 w Napajedlach)

- *filolog klasyczny i sławista; historyk śląski, budziiciel (działacz czeskiego Odrodzenia Narodowego w XIXw.) i dziennikarz; publikował w tematyce historii regionalnej i języka czeskiego*

Vincenc Prasek jest słusznie uważany za jedną z najważniejszych osobistości północnych Moraw i Śląska swego okresu. Za największy dług jego osobie już od kilku dekad uważa się brak opracowania jego pełnego i szczegółowego życiorysu.

W latach 1855-1863 uczył się w liceum niemieckim w Opawie. Następnie ukończył studia uniwersyteckie w Wiedniu i Wrocławiu w zakresie językoznawstwa klasycznego i słowiańskiego. W roku 1868 został powołany do nowego czeskiego liceum w Ołomuńcu, gdzie od początku wprowadził nauczanie czeskiej stenografii; w latach 1870 – 1871 był nauczycielem w Chrudimi i w Taborze, po czym powrócił do Ołomuńca, gdzie został wybrany do pierwszego komitetu Macierzy Szkolnej (*Matice školská*). Udzielał się w ołomunieckim puryzmu językowym („brusičství”) poprzez swoje artykuły i recenzje w czasopiśmie „*Komenský*“ – a przede wszystkim poprzez swoje dzieło *Brus příspěvkem ke skladbě srovnávací* (1874); w latach 1876 – 1877 zakładał stowarzyszenie „Macierz Opawska“ (*Matice opavská*), któremu wyznaczył program wydawania czeskich publikacji narodowych, oraz starał się o założenie czeskiego liceum w Opawie; w tym okresie Prasek wskazywał na potrzebę powstawania kolejnych czeskich szkół średnich na Morawach i Śląsku, a jako sekretarz Macierzy Ołomunieckiej (*Matice olomoucká*) zadbał o to, by utworzono doksztalającą szkołę przemysłową i został jej pierwszym administratorem. W roku 1883 założył pierwsze czeskie muzeum na Morawach – dzisiejsze *Vlastivědné muzeum* w Ołomuńcu. W tym czasie został również wybrany na stanowisko dyrektora prywatnego liceum w Opawie. Z racji tego, że szkoła była atakowana przez niemieckich polityków nacjonalistycznych i ich czasopisma, Prasek starał się dla przeciwwagi pozyskać na swoją stronę przynajmniej jeden niestronniczy tytuł - urzędowy *Troppauer Zeitung*. Tamteż zaczął publikować czeskie artykuły *Beiträge zur Geschichte Troppaus und Schlesien*, które razem z wieloletnią publicystyką w Tygodniku opawskim i rocznikami liceum czeskiego stały się znaczącymi studiami przygotowującymi do największego dzieła Praska – czterotomowej *Vlastivědy slezské* (1888-1894). Prasek usiłował,

by Macierz Opawska powróciła do pierwotnego zadania oświatowego; jako przewodniczący stowarzyszenia wymógł, aby zostało wznowione wydawanie publikacji *Věstník Matice Opavské*. Drugi numer pod jego redakcją wyszedł w roku 1892, a czasopismo pod tytułem *Slezský sborník* jest wydawane do dzisiaj. Po powrocie do Ołomuńca Prasek został nominowany komisarzem rządowym do spraw doksztalającej szkoły przemysłowej i starostą jej komitetu szkolnego, jak również starostą komitetu szkolnego doksztalającej szkoły kupieckiej. W roku 1902 założył *Selský archiv, časopis pro obecné a kulturní dějiny selského stavu hlavně moravského a slezského*, który prowadził aż do roku 1909; pod koniec życia pracował nad nieskończonym słownikiem topograficznym Moraw i Opawy.

Niniejsza praca, ze względu na dotychczasowe wieloletnie badania i bogatą literaturę w tym temacie, jest w dużej mierze strukturalizowaną kompilacją znanych już faktów lub ich rozszerzoną interpretacją. Życiorys jest podzielony na część dotyczącą sytuacji rodzinnej i zatrudnienia Vincenca Paska, po niej następuje wypis z działalności publicznej (głównie stowarzyszeniowej) i w końcu aktywności literackiej w szerokim znaczeniu. Na końcu został umieszczony rozdział badający odbiór osoby Praska w czasie jego życia i po śmierci. Momenty historiograficzne, wspomniane w analizie wstępnej „źródeł badawczych“, są tutaj rozproszone i umieszczone w kontekście.

Krok milowy w poznaniu dzieła Praska został osiągnięty przede wszystkim dzięki badaniu zasobów periodyków *Ústřední knihovny Slezského zemského muzea* w Opawie, *Vědecké knihovny* w Ołomuńcu, *knihovny Archivu města Ostravy*, *Moravské zemské knihovny* w Brnie a *Národní knihovny* w Pradze. Dzięki temu, że zbadano dziesiątki roczników i tysiące wydań publikacji periodycznych z tamtego okresu, bibliografia Praska mogła być trzykrotnie powiększona w porównaniu ze spisem Viktora Ficka z 1961 r. (około 3600 pozycji bibliograficznych w porównaniu do ok 1100 w 1961 r.) Autor mógł także zawartością zdobytego materiału wzbogacić wiele wydarzeń znanych z innych źródeł o komentarz samego Praska jako bezpośredniego świadka.

(Przetłumać. Karolina Mierzwa)

Přehled autorem publikovaných prací

Novogotické úpravy kostela sv. Jana Křtitele ve Dvoře Králové nad Labem a Jednota pro jeho přestavbu. *Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově 2001-2002*, Trutnov 2004, s. 224-232.

Šporkovský badatel a sběratel JUDr. Ernst Back (1876 – 1943). *Východočeský sborník historický* 11, Pardubice 2002, s. 209-246.

Osobnost Františka Adámka (16. 10. 1907 – 8. 11. 1989). *Pravěk – Nová řada*, 11, Brno 2002, s. 444-448.

Původci fondů hospitální knihovny v Kuksu. In: Sborník z 13. ročníku konference „Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska“ – Lidé okolo knih (autor – tvůrce – recipient), Brno – Olomouc 2005, s. 19-27; (společně s Ladislavem SVATOŠEM)

Vliv filozofie Františka Mareše na literárněvědný spor o pravost tzv. Rukopisů královédvorského a zelenohorského ve 20. století. In: *Slavica Szegediensia*, Szeged 2005, s. 181-188.

Osobnost a dílo Antonína Konstantina Vitáka (1835-1906). In: Sborníček. Příspěvky Muzea Sborníček: Příspěvky Muzea Podkrkonoší 4, Trutnov 2005, s. 118-123.

Historik Podkrkonoší Rudolf Mathias Wlaschek (nar. 1915). In: Sborníček. Příspěvky Muzea Podkrkonoší 4, Trutnov 2005, s. 124-130.

K historii pivovarství na Královédvorskú v 19. a 20. století. In: Sborník příspěvků k 85. narozeninám Antonína Justa. Trutnov : Město Trutnov, Státní okresní archiv a Muzeum Podkrkonoší, 2006, s. 123-132.

Nekonvenční jazykovědec Julius Enders aneb "Důkazy z mlčení nic neplatí". *Vlastivědné listy Slezska a severní Moravy* č. 2, 2006, s. 26-28.

Jan Kropáček a Klub českých turistů. In: Královédvorskú. Sborník pro dějiny regionu, č. 2, 2007, s. 66-70.

Příspěvky týkající se Královédvorská v ročenkách trutnovského archivu a muzea.

In: Královédvorsko. Sborník pro dějiny regionu, č. 2, 2007, s. 74-76.

Soupis diplomových prací týkajících se Královédvorská a Podkrkonoší obhájených na českých univerzitách. In: Královédvorsko. Sborník pro dějiny regionu, č. 2, 2007, s. 77-82.

Přínos Tomáše Halíka a Jana Kropáčka k popularizaci dějin a památek Královédvorská. In: Krkonoše-Podkrkonoší, suplementum „Historiografie Trutnovska“, Trutnov 2008, s. 147-155.

Opavští Němci v úloze „druhé zemské vlády“ – kauza českého matičního gymnázia. In: Opava : Sborník k dějinám města 7 – Město a země, v tisku, 10 s. rkp.